

ANARCHIZMUS

káosz
zűrzavar
terrorizmus

ANARCHIZMUS

„an” fosztóképző + „archia” uralom

uralomnélküliség
uralom tagadása

BALOLDAL – JOBBOLDAL?

LIBERALIZMUS – SZOCIALIZMUS?

EGYÉN – KÖZÖSSÉG?

MAGÁNTULAJDON – KÖZÖSSÉGI TULAJDON?

ATEIZMUS – VALLÁSOSság?

ERŐSZAKOS – ERŐSZAKELLENES?

EMBERKÉPE

szabad

jóra fogékony a természete szerint

altruista

önszerveződő

fejlődésébe vetett hit

NEM egységes ideológia / társadalmi mozgalom

TÖRTÉNETILEG: 18. század végétől – napjainkban is jelen van (marginális)

- egymással ellentétes irányzatokból áll

KÖZÖS pont: az állam (főhatalom birtokosa) elutasítása

Jellemző: hatalom, hierarchia elutasítása –

emberi kapcsolatokban, szervezetekben: egyház, hadsereg, nagyvállalatok...

„Semmi hatalmat senkinek!”

Harcol a társadalmi elnyomás, igazságtalanság, kizsákmányolás ellen

ESZMÉNYKÉPE: az állam és kényszer nélküli, önszerveződő társadalom → önkéntes társulások együttműködése

INDIVIDUALISTA

KOLLEKTIVISTA

MAGÁNTULAJDON

KÖZÖSSÉGI TULAJDON

VALLÁSOS ALAPOKON ÁLLÓ

**ATEISTA
VALLÁST ÉS EGYHÁZAT
ELUTASÍTÓ**

**ERŐSZAK ALKALMAZÁSÁT
ELUTASÍTÓ**

**ERŐSZAKOT ELFOGADÓ -
ALKALMAZÓ**

EGYÉN – KÖZÖSSÉG

INDIVIDUALISTA

- legkorábban megjelenő irányzat
- polgári, egyén-központú szabadságeszme örököse ← liberalizmus
- liberalizmus „korrekciója”
- állam elutasítása (állam: az egyén szabadságára legnagyobb veszélyt jelentő)
- egyén kiszolgáltatott az állammal szemben
- a szabadság garanciája: magántulajdon, önigazgató kis közösségek
- Pl.: Henry David Thoreau – (állam)polgári engedetlenség

KOLLEKTIVISTA

- később megjelenő
- alapja: növekvő kapitalizmus-ellenesség / magántulajdon-ellenesség - reakció a kor társadalmi igazságtalanságaira (19.sz. első fele)
- „a tulajdon lopás” (és a mások feletti hatalom megszerzésének eszköze)
- önszerveződő kisközösségek, szövetségek / társadalmi önigazgatás
- értékek: szabadság, egyenlőség
- radikalizálódott (fokozatos reformok helyett forradalmi átalakítás)
- Pl.: Pierre-Joseph Proudhon
Mihail Alekszandrovics Bakunyin

VALLÁSHOZ VALÓ VISZONY

VALLÁSI ALAPOKON ÁLLÓ

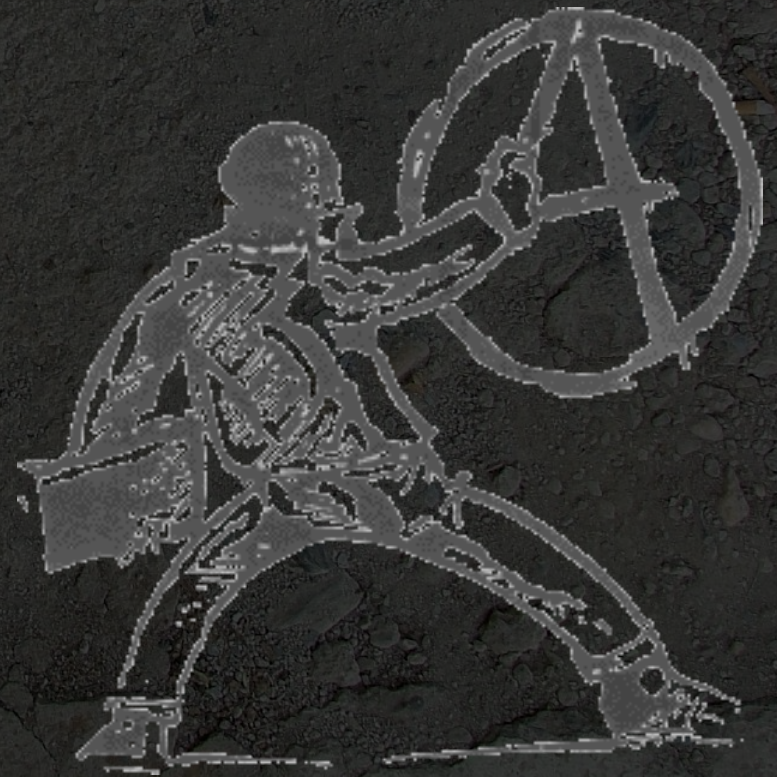

Tolsztoj
(1828-1910)

- vallási gyökerekhez nyúl vissza
- őskeresztény tanítások
- krisztusi alapelvek
- „belső forradalom”
- önmagát tökéletesítő egyén
- erőszakmentes élet

ATEISTA

- vallás / egyház elutasítása
- azt hierarchia és tekintély jellemzi
→ korlátozza az ember szabadságát

ERŐSZAKHOZ VALÓ VISZONY

PACIFISTA

- a cél nem szentesítheti az eszközt
- az erőszak feltétel nélküli elutasítása
- erőszakellenesség, erőszakmentesség

Mahatma Gandhi

(1868-1948)

Tolsztoj hatása

- „együtt nem működés” (passzív ellenállás)
- „nem ártani” (mózesi: „ne ölj!”)
- „Az igazságtalanságot jobb elszenvedni, mint elkövetni” (Szókratész)

ERŐSZAKOT ELFOGADÓ

- „a zsarnoksággal szemben minden eszköz megengedett”
- „a tett propagandája”
- „minden hatalom megront”
- zsarnokgyilkosságok (anarchista merényletek)

II. Sándor cár (1881)

„Sissi” osztrák
császárné, magyar
királyné (1898)

Carnot francia elnök
(1894)

McKinley amerikai elnök
(1901)

PACIFISTA

Martin Luther King

- erőszakmentes
- polgárjogi küzdelem

ERŐSZAKOT ELFOGADÓ

terrorizmus

CAPITALISM™

KORTÁRS IRÁNYZATOK

Anarchista elképzelések: 1960-as, 70-es években → kommunamozgalmak

- elutasító az állammal / politikai intézményekkel szemben
- parlamentáris demokráciát is kritizálja (a hatalmon lévők bevonják a politikai ellenfeleiket / manipulálják a társadalom többi részét)
- passzív ellenállás hirdetése (jelöltállításától, választásoktól való távolmaradás)
- (állam)polgári engedetlenség
- globalizáció-ellenesek (multinacionális cégek, hierarchia, kizsákmányolás, stb.)
- erőszakot elutasítók / erőszakot alkalmazók
- rasszizmus-ellenesek, jelen vannak az európai békemozgalomban

Az anarchizmus egyben irodalmi, zenei kategóriává vált → polgárpukkasztó fiatalok mozgalma: punk